

Sanktabladet

Psykiatriska museets
stödförening

1/2023

En av revyernas uppställningar

Välkommen till

Årsmöte

13 april 2023 17.³⁰

Psykiatriska museet, Gertrudsvik

Ingen är så rå, så hård och full av ondska att ej musiken ändrar hans natur.

William Shakespeare

Ur verksamhetsberättelsen för år 2022

Ur verksamhetsberättelsen för år 2022

Årsmötet kunde under våren genomföras efter att ha varit inställt under pandemin.

Under året har vi haft besök av bl a medicinsekreterare från regionen, socialpedagoger, IMIS Hultsfred, Vimmerby folkhögskola, AT-läkare och sjuksköterskeelever Region Kalmar, Tallgården Virserum, Kom-Vux Västervik, Nyköpings gymnasium, Psykologilärare från Karlstad, Vimmerby gymnasium, Hultsfreds Lärcenter, Gamleby folkhögskola, flera utbildningar från Västerviks gymnasium, Sjölin's gymnasium Södermalm Stockholm, IFK Västervik veteraner, Undersköterskor från Oskarshamn, Personal från Kolmårdens djurpark, Socialförvaltningen Västervik, Boendet Birka i Västervik, Aneby-buss, TV5 produktionsteam, Vimmerby Lärcenter, BUP Västervik, Nyströmska skolan Söderköping, Tjust behandlingsenheter, Städcentralen Västervik, Polismyndigheten i länet, Yrkesakademien i sydöstra Sverige, Vi hade även många spontanbesökare utöver de förbokningar vi tog emot. Tidningar och privatpersoner med frågor om anhöriga och studenter som vill göra sina redovisningar.

Sammanlagt under året **2 792 besökande**.

Under året har flera av våra medlemmar även två av våra guider, saknade av oss, men även av många besökare, avlidit och gått till den sista vilan.

Samarbeten med andra: Vi är medlemsorganisation i **ArbetSam** – Arbetslivsmuseernas Samarhetsorganisation och i **Norra Kalmar Läns föreningsarkiv**. Vi är också med i **Nätverk för de medicinhistoriska museerna och samlingarna i Sverige**. Under året har vi också samarbete i projektet **Kulturarv Västervik**. I slutet på året gick vi också in i ett projekt med en **digital applikation** via mobiltelefon för att utöka informationen om sjukhusområdet och museet. Denna hoppas vi kunna visa under våren.

Vi hade **Öppet mellan klockan 12-16** några lör- och söndagar under vår och höst . Det kommer vi att fortsätta med under 2023. Planerade söndagar är 26 mars, 23 april, 21 maj och 18 juni.

Kulturarvsdagen lördagen 10 september besöktes av 94 personer och **Arkivens dag** lördagen 12 november med 72 besökande.

Gåvor: Vi har fått sköterskeuniformer, fotografier, information samt en rad andra saker. **Varmt tack till alla givare – ingen nämnd och ingen glömd!**

Konsten att roa andra människor – tillämpad under 1940-, 50- och 60-talen vid S:ta Gertruds Sjukhus

I detta syfte, ävensom att förbättra sin ekonomi, var S:ta Gertruds GoIF i stort sett allenarådande inom sjukhusområdet.

Det är åtskilliga fester, revyer och tillställningar som ägt rum under denna tid och som möjliggjordes tack vare att det byggdes en festsal för detta ändamål på 40-talet.

Idrottsföreningen hade lyckan och turen att bland sina medlemmar hysa många goda förmågor i underhållningssammanhang. Man inte bara skrev och hittade på en massa saker som hade anknytning till sjukhustillvaron och dess personal utan man framförde det helt med egna förmågor och på ett synnerligen roligt och förtjänstfullt sätt.

Det är många som under årens lopp har bidragit till dessa fester och underhållningar men det är i särklass en person, som på ett lysande och förstklassigt sätt gjort sig förtjänt av ett stort och hjärtligt tack för alla de roliga stunder han bestod publiken med. Att denna man är Karl-Erik Andersson är säkert de flesta jämnåriga väl medvetna om, som sett honom uppträda på scenen. Dessutom är han författare till nästan alla texterna i visorna och sketcherna som framförts och hans förmåga på det området lämnas smakprov på i följande återgivna material, som givetvis bara är en bråkdel av utgåvan.

Revyscen, 1940-talet- Från vänster: Gunnar Gynnerfelt, Karl-Erik Andersson och Bertil Karlsson.

Framlidne **Karl-Erik Andersson "Kalle Peng"** var mentalskötare och en välkänd Västerviksprofil. Han var en av huvudpersonerna bakom de revy-spex som uppfördes i Festsalen på S:ta Gertruds sjukhus i Västervik på 1940- och 1950-talet. Han skrev sketcher och sångtexter.

Gösta Bernhard som också var från Västervik försökte "värva" honom till Stockholm men Kalle avstod, han hade ju arbete och familj här.

Han var en av dem som startade Psykiatriska museet och han var uppskattad under många år som guide på museet.

Den nya kursen

Melodi: Johan på snippen

Text: Karl-Erik Andersson 1955

Ja nu har vi börjat kursa vi tre.

Vi har lagt in ansökan och vi kom me'.

Så nu några månader framåt i år

så ska vi bli lärdast uti hela vår kår.

För nageltrång och reumatism och även ont i snoken
det står på sidan 58 uti läroboken.

Ja, även om skoskav en spalt vi har sett
tillika om revben som sitter för brett.

Om njurar, hemorojder står det på en annan sida
ja, hädanefter ska här ingen mera gå och lida.

Ja, vi ska bli skötare som ni förstår
så nu ska vi läsa så gott vi förmår.

Och om ett par år då vi färdiga e'.

Då kan vi så mycket det ska ni få se.

Ja, då blir vi basar på studs alla tre.

Ja, tänk er så härligt, ja jäklar i de'.

Då kan vi sköta sprutor, föra böcker och ge piller
ställa diagnosen ifall någon har fått griller.

Ge lavemang, även sänkorna ta

träffa någon åder, det brukar gå bra.

Draga nattvaktsklockan, då får skötarna ej sova.

Ja, då blir man prydlig i sin existens

tack vare att man har så hög kompetens.

”Vits-dialog”

Naturligtvis förekom det en hel del sketcher med lokal anknytning och till yrket. Tyvärr är det mesta borta ur gömmorna men vi återger här lite ur en ”Vits-Dialog” från en av de första revyerna.

A: Kan du gissa den här gåtan? Kan du säga mig en sak som SKA finnas men ALDRIG finns och DÄR den finns, ska den inte finnas?

B: Finna mej hit och finna mej dit. Det har jag ingen aning om.

A: Jo, ser du, det är dom dagsfärskas tidningarna i Baren.

B: Har du hört att dom ska utvidga Sidsjöns sjukhus?

A: Nä, ska dom?

B: Ja, det är väl lustigt, där som det ryms så mycket.

Här kommer en tredje person in.

A: Det var förfärligt vad du ser glad ut.

C: Kan väl inte vara annat, frugan har fått en liten, ser du.

A: Jag trodde inte att du var så förbaskat barnkär. Kanske det är barnbidraget du gläder dig åt?

C: Barnbidraget! Asch, det spelar väl ingen roll. Frugan har betalt från sjukhuset så länge hon går hemma.

A: Ja men det är väl inte mer än ett par månader?

C: Du pratar, du är inte med din tid. Jag skrev till Medicinalstyrelsen om den här saken, och där konstaterade dom att det var olycksfall i tjänsten. Så hon har betalt hela tiden hon går hemma.

A: Olycksfall i tjänsten?

C: Javisst, frugan var ju ”passiv” den här kvällen det hände.

Kommentar: ”Passiv” = nattlig jourtjänst

Musik-kår

På hospitalet fanns en egen personal-musikkår, som spelade och underhöll. Den svarade också för 1:a Maj-musiken.

När 18 övre blev belagd fick man ha festerna på arbetsalen i paviljong 10.

Västerviks Hospitals musikkår 1910-talet.

Dansorkestrar

Under årens lopp har det förutom musikkåren funnits olika dansorkestrar på hospitalet/sjukhuset. Det var många som var duktiga på att spela olika instrument.

Följare på Instagram och Facebook

Vårt konto på Instagram har nu hunnit fylla sju år och vi ser en stadig ökning av antalet följare.

Likaså växer vårt Facebook-konto med drygt 25% antal följare jämfört med 2021.

Facebook och Instagram har blivit vår primära kommunikationskanal efter att Twitter varit vårt fokus under perioden 2013-2020. Twitter sjunker därför helt naturligt något i betydelse under 2022, vilket ger avtryck i följarstatistiken.

Summerat ser vi en tydlig återhämtning jämfört med 2019. Vi ligger under 2022 16 färre besökare jämfört med året 2019. Vi kan också se att då vi under 2021 införde möjligheten att via e-post boka tid för besök har det inneburit att vi fått flera besökare. Visserligen gick bokningarna ner när restriktionerna upphörde. Men vi tolkar det ändå som att många upplever en bokad tid som fördelaktigt även utanför pandemitider.

Den 7 april genomfördes ett evenemang **'Titanicmannen i ord och ton'** med Jerker Pettersson och Robert Andersson. En uppskattad föreställning under cirka en timma. Efter föreställningen fick Jerker som författare till boken avtacka utställningen **'Titanicmannen'**. En överlevares berättelse om strapatserna som passagerare på Titanic och livet som sjöman under första världskriget.

Det har kommit frågor om vi har boken **'S:ta Gertruds sjukhus – ett samhälle i samhället'** till försäljning.

Vi har bara ett exemplar kvar, och undrar om intresse finns för nytryckning.

Boken om Sankta Gertrud är i formatet 24×17 cm och har 128 sidor som berättar om sjukhusets historia, livet på sjukhuset, olika behandlingar, några levnadsöden och om personalen.

Det finns också intresse för **Benny Ekmans reproduktioner** med de byggnader som han målade av under 2003.

Meddela oss via besök, e-post eller telefon om bok- eller reproduktionsintresse

Filmen "Sankta Gertruds Sjukhus – livet på ett mentalsjukhus"

De fyra 10-minutersfilmerna finns numera på vår hemsida. Del 1 behandlar varför man byggde ett sjukhus – Västerviks hospital – i början av 1900-talet. Del 2 är om de behandlingar man använde under de första 50 åren vid sjukhuset. Del tre handlar om den 'fasta paviljongen'. Det fanns två i Sverige, Västerviks och Sätters 'fasta'. I del 4 får man reda på om kvinnorna fick ha håret utsläppt eller inte, även en del från idrottsplatsen.

Idag med begränsade öppettider vid vårt museum kan man leta bland de 1000-tal inlägg som finns på vår webbplats. Vi hoppas att ni som letar berättelser om psykiatrihistoria finner något intressant här hos oss. Du kan leta bland inläggen som är sorterade i olika kategorier, t ex konstnärer och författare, svenska mentalsjukhus, människoöden, släktforskning, rättspsykiatri och mycket mer. Det finns också ett antal bildgallerier att titta i. Tyvärr kan en del länkar ha blivit inaktiva, och radio och TV-program som vi tipsar om kan ha tagits bort. Det har också blivit vanligare att man inte kan läsa tidningar digitalt utan att vara prenumerant. Så tyvärr är det en del information som försvinner. Vi hoppas att du ändå kan hitta vad du söker!

VIKTIGT LÄS DETTA! Medlemsavgiften för år 2023 är 50 kr för enskild medlem och 75 kr för familj. Betala på bankgiro 5741-8337 till Psykiatriska museets stödförening. Glöm inte att ange namn och adress. Om du har en e-postadress ange även den. Du som kom med som medlem sent, efter september 2022 och betalade då, väljer själv om du vill betala för 2023, du räknas som medlem 2023.

Museet är öppet torsdagar kl 13-17.

Sommartid vecka 27 till 32 även tisdagar kl 13-17.

Under första halvåret kommer vi också att ha öppet kl 14-16 **en söndag i månaden**

Entré 30 kr, barn under 12 år gratis. Swish, bg eller kontanter.

Medlemmar fri entré

Vid frågor ring oss på öppettiden **tel 0490-86 572; 076-027 81 41**
eller kontakta oss via **e-post**.

Adress: Psykiatriska museet
Sjöstadsvägen 23
Gertrudsvik 593 44 Västervik
[facebook.com/psymuseet](https://www.facebook.com/psymuseet)

Hemsida: www.psymuseet.se
Instagram @psymuseet
E-post: info@psymuseet.se
Twitter @psymuseet